POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 1. V Ljubljani, 5. januarja 1922. Leto LXII.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140·— K letno.
Posamezna številka po K 2·—.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . 2 K — vin.
„ „ „ dvakrat . . 1 „ 50 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Misli ob novem letu.

Da postanemo narod gospodarske, politične in duševne samostojnosti, da usposobimo sebe in naš rod za prave cilje sodržavljanov v novi domovini, rabimo zavednih državljanov. Svobodni smo danes; tujec nam več ne ukazuje. Doba osvobojenja, tujega robovanja je za nami; sami si kažemo in gladimo pot, ki nam je odslej odmerjena v tekmovalnem boju z drugimi narodi in državami.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da je ta svoboda prišla za nas hitro; našla nas je nepripravljene.

Narod smo brez lastne zgodovine zato, ker nismo imeli do danes svobodne domovine. Pod tuj jarem smo prišli v trenotku, ko smo dosegli prvo stopnjo civilizacije in smo prvo kulturo sprejeli v sužnosti. Tujci smo si med seboj; drug drugega ne poznamo. Vpliv tuje zgodovine ima v nas še vedno tradicijonelno moč. V takem položaju se nahaja naš rod ob prvih začetkih svobodnega gospodarskega, kulturnega in političnega razvoja, v neodvisni Jugoslaviji.

Jugoslovansko učiteljstvo in ljudstvo stojita pred težavno nalogo, ki jo morata rešiti v sedanjosti in prihodnosti, da hitreje zatemni preteklost.

Česa nam je dala avstrijska šola? Vcepila nam je mržnjo do drugih jugoslovanskih narodov onostran Save in Drine. Naše krvne brate Srbe je nam predstavljala kot sovražnike. Tujci so nam bili; tako nas je učila nemška zgodovina. Ponašali smo se z visoko kulturo, a vendar so bila do danes zaprta v nas vsa čustva ljubezni in bratstva do bližnjega. Služiti smo morali onemu, ki nas je tepel, a zaničevali smo onega, ki je gojil do nas veliko ljubezen in slednjič prinesel odrešenje.

Vsega tega nam je dala vzgoja z nemško kulturo in narodnostjo, ki nam je hotela vcepiti tudi nemškega narodnega duha. Umekniti se je moralo bratstvo brezmejnemu sovraštvu, da smo mogli služiti tujim koristim. Ni čuda, ako so sedanje generacije korumpirane, da vidijo samo sebe in nočejo iskati pojma naroda in države, da-si bi človek kaj takega pričakoval ob 3letnici rojstva nacijonalne države. Vsi pojavi današnjih neprilik in razmer so posledica svetovne vojne in naše sužnosti, ker nismo bili doslej vzgojeni v svobodi in je pametno uživati tudi ne znamo.

Učiteljstvo je danes v prijetnem položaju, popravljati to, česar stoletja nismo znali ali smeli gojiti, t. j. čut patrijotizma in narodnosti.

Vsi avstro - ogrski Jugoslovani, izvzemši Srbe smo vstopili prepojeni nemškega duha v mlado državo. Ponosni smo na našo pismenost, na izobraževalna društva in gospodarske organizacije. Kažemo pa prav radi na srbsko nepismenost, dasi — ravno smo kar se tiče izobrazbe srca in čuta državnosti vsaj 50 let za Srbi. Smisel za državo in pojmovanje narodnosti so Srbi dosegli v tako visoki meri kot drugi veliki, kulturni narodi.

Ker je naloga učitelja, da vzgaja in uči ter je vzgoja važnejša kot pouk pripada na vzgojitelje jugoslovanskega ljudstva najvažnejša naloga, ki jo more poveriti država državljanom učiteljem.

Ugled in spoštovanje zunaj državne meje doseže država takrat, ko pokaže vsak jugoslovanski državljan pravilno pojmovanje narodnosti in smisel za državo.

Vsi stanovi v državi morajo imeti priliko, da si pridobe potom izobrazbe duševno svobodo, ki je predpogoj politične in gospodarske svobode. Razlika stanov pa mora biti samo v načinu dela, ne v vrednosti državljanstva. Etično moramo dvigniti potom vzgoje mladega sodržavljana, da se zaveda socijalnih dolžnosti in pravic, ki jih ima do države. Državljani imajo različno izobrazbo in stoje materijalno nekateri ugodnejše nego drugi; toda čut za državno idejo je lahko pri vseh enako razvit. Ne glede na ustavno obliko jugoslovanske države lahko vse v različne politične skupine spadajoče učiteljstvo in izobraženstvo vrši enotno to nalogo. V vsakem državljanu more biti čut državnosti enako visoko razvit; zato je usoda Jugoslovanstva v rokah vzgojevalcev mladine, ki kujejo bodočnost domovini v šoli. Dasi smo danes nacijonalno zadovoljni, vendar manjka našemu narodu narodnega, ponosa. Narodno zavest bo odslej pri nas Jugoslovanih lažje doseči, ker je jugoslovanski nacijonalizem izšel iz naroda samega kot protest proti tujemu gospodstvu, absolutizmu in fevdalizmu. Vsak jugoslovanski vzgojitelj išče ob vsaki priliki onih duševnih vezi, ki so sprejemljive za naša jugoslovanska čustva! Pokažimo mladini vso moč in velikost slovenskih zemelj in narodov! Videla bo krivičen družabni red. Apelirajmo v bodočem letu tudi na sodelovanje ostalega izobraženstva. Kulturno postanimo velik narod zavednih mož in žena. Z duševno svobodo dosežemo gospodarsko svobodo in zmago. Ni se nam treba strašiti prihodnjosti.

A.

Visoka pedagoška šola v Zagrebu.

U interesu opće narodne stvari, a naročito radi prosvetnog unapredenja nalazimo se pobudeni, da — koristeći se Vašim gostoprimstvom — kroz Vaš list obavijestimo sve školske i prosvjetne radenike o rđavoj organizaciji više pedagoške škole u Zagrebu. Ovim napisom naročito želimo pobuditi što življe interesovanje za ovu stvar, a naročito pokrenuti sve mjerodavne faktore, da ovu školu što prije reorganizuju, jer to zahtijevaju opći prosvjetni, narodni i državni interesi. Ovo je u toliko prije potrebno, što se ne smije dopustiti, da se zbog jednog neuređenog stanja u ovoj školi ne postižu onakvi rezultati, kakvi bi se mogli postići, ako bi se ova škola izvela što prije iz ovog neuređenog provizorijuma. U doba, kad se pred zakonodavnim odborom nalaze mnogi zakonski predlozi, neophodno je potrebno, da se čuju želje i pogledi za uređenje ove škole od strane onih, koji su svojim iskustvom mogli da uoče sve nedostatke ovakve jedne škole, koja skupo stoji i državu i narod.

Toga su se radi slušači(-ce) više pedagoške škole nalazili pobuđenim kao najzainteresovaniji za njeno uređenje, da na svojoj skupštini, obdržavanoj dne 23. X. 1921. iznesu svoje naziranje u tom pogledu, apelujući na sve mjerodavne faktore, da pristupe odmah reorganizaciji ove škole prema slijedećoj rezoluciji:

1. Škola ima da se podigne na stupanj visoke pedagoške škole i da se njen rang izjednači u svim pravima sa rangom fakulteta na univerzi.

2. Tražimo, da se pedagogika sa svojim pomoćnim naukama učini temeljnom disciplinom. Da se to uzmogne postići, tražimo posebne vježbaonice visoke pedagoške škole za praktičnu pedagogiju, te laboratorij za eksperimentalnu pedopsihologiju.

3. Zahtjevamo, da škola dobije svoj stalni profesorski zbor, sastavljen od priznatih stručnjaka.

4. Studiranje na visokoj pedagoškoj školi da bude za sve slušače (-ce) podjednako, t. j. škola se ne smije da dijeli na višu i nižu kategoriju.

Oklic.

Dne 2. januarja 1922. mine leto in dan, kar je na Lassnitzhöhe pri Gradcu umrl prezaslužni nadučitelj **Armin Gradišnik.**

Kakor se njegovi svojci niso ustrašili izredno velike gmotne žrtve, da so dali njegovo truplo prepeljati v domovino in s tem izpolnili njegovo poslednjo željo, tako zadene zdaj nas častna dolžnost, da pokojniku, ki počiva sredi novega oddelka na celjskem okoliškem pokopališču, **postavimo primeren nagrobni spomenik.**

Širji sosvet je že na binkoštni seji sklenil tozadevni oklic, ki ga objavlja sedaj ob obletnici pokojnikove smrti.

Pokojni Armin zasluži, da prispeva za njegov spomenik vse slovensko učiteljstvo. Bil je velezaslužen naš organizator in vzoren naš buditelj, eden izmed najidealnejših slovenskih učiteljev, zlata tovariška duša, vzor kremenitega in neupogljivega značaja, neustrašen narodni prvoboritelj. Predvsem pa gre čast njegovemu spominu spričo dejstva, da je bil pokojnik prvi, ki je v nevarnih časih avstrijskega režima pogumno razvil prapor združene Slovenije, „Zaveze slovenskih učit. društev“, koje častnim članom je bil pozneje imenovan.

Posamezna učiteljska društva prosimo, da zbero pri svojih članih prispevke ter zbirko vpošljejo vsaj do konca aprila glavnemu blagajniku organizacije, ki jo bo izkazal v Tovarišu.

Pokojnik ima tudi izven učiteljskih krogov nebroj zvestih prijateljev in čestilcev. Tudi od teh, od njegovih hvaležnih učencev ter sploh od vseh, ki nosijo njegov spomin v srcu, ne pozabite zbirati prispevkov.

Počastimo spomin našega ljubljenega, našega nepozabnega Gradišnika!

UJU poverjeništvo Ljubljana.

Peterčkove poslednje sanje.

Božična povest v 4 slikah. Spisal Pavel Golia.

(Nekaj misli ob vprizoritvi.)

Kavzalnost Peterčkovih sanj je iskati predvsem v prestali vojni. Da ni bilo vojne, bi Peterček pač sanjal trpinove sanje, bi sanjal o zaničevanem revnem stanu, bi dvomil v pravico, toda brzčas bi spremljal te sanje izraziteje dominirajoči ton humorja; zakaj v humorni interpretaciji je otroško razpoloženje in razpoloženje samo rodi tisto napeto sodelavnost, ki tudi pri daljših ritmičnih monologih ne ugasne. Vojna pa je potegnila tudi v otroških srcih raze, ki se še niso izbrisale, in ki vedno tišče in silijo otrokovo mišljenje k različnim dvomom. In vsi ti dvomi se nezavestno izjokajo v en refren: ali zasijejo slovenskemu otroku - trpinu kdaj boljši časi?

V Peterčku leži vsa povojna bolest sirote. Ko bi takih Peterčkov v resnici ne bilo, bi človek skoro zameril prežalostni čustveni artikulaciji teh sanj. Peterček sam na sebi ni naš; vsaj otroške duše so povsod enake, njih mišljenje, čuvstvovanje in hotenje gre povsod isto iluzorno pot. Specijaliziran in lokaliziran pa je ves milje, ki daje njegovim sanjam izrazito slovenski kolorit. Z našim kraljem Matjažem, z našim očetom Hrastom postane Peterček naš. In če mora v tem preludiju otroške bolesti osnovni ton venomer naglašati ljubezen do matere, je to tisti neprisiljeni vzgojni mnogokratnik, v katerega se vtapljajo neprestano vse misli. Torej je takozvani moralizujoči vzgojni moment razvit sam iz sebe, oziroma posledičnim potom iz sanj samih.

Scenerija je pravljično razkošna. Razumni človek občuduje tehnično izpeljavo dejanjskih okvirjev, otrok se čudi slikovitim bojnim izpremembam. Vso to Peterčkovo žalost, vse čudovite sanje, vse trpljenje in končno tisti kratek hip veselja, vse to zaklene otrok vase; ponoči sanja o tem, podnevi pa premišljuje, pripoveduje in izprašuje. Vendar največ „debate“ izčrpajo nebesa in — princ Mesec.

Poudaril sem že spredaj svoje mnenje o potrebi humornega interpreta v otroški igri. Princ Mesec naj bi tvoril izrazitejšo protiutež Peterčkovi trnjevi poti.

Oče Hrast pripoveduje: „... in sneg naletava, in sneg naletava...“ Režija pa v resnici ni poskrbela, da bi v tistem trenotku vsaj par sekund snežilo.

*

Srečna mladina, ki more posečati take predstave! Višji šolski svet ima tudi tu lepo nalogo: izposluje naj pri upravi dramskega gledališča popoldanske šolske predstave ob znižanih cenah, da se udeleže teh predstav naši „revni Peterčki in ne samo štacunarjevi Milančki“.

Tone Gaspari.

Iz Jugoslavije.

26 LET BLAGAJNIŠKEGA DELA.

Tovariš **Fran Luznar,** dolgoletni glavni blagajnik naše stanovske organizacije je s 1. tek. mes. odložil glavno blagajništvo. Na drugem mestu prinašamo njegovo zahvalo vsem tovarišicam in tovarišem, ki so mu v tej dolgi dobi pri okrajnih društvih pomagali pri blagajniškem poslu.

S tovarišem Lukom Jelencem, našim odličnim predsednikom, je tov. Luznar pred 26 leti prevzel funkcijo v naši organizaciji. V najtežjih dobah je prvi vstrajno in požrtvovalno vodil predsedstvo, drugi pa blagajniški posel naše centrale. Z vstrajnostjo in požrtvovalnostjo sta dovedla našo organizacijo do visoke stopnje ugleda doma in v vnanjem svetu.

Po 26 letih nesebičnega in požrtvovalnega dela odlaga tov. Luznar svoj blagajniški posel. Neprecenljive vrednosti je dober blagajnik za organizacijo, ker brez dobre gospodarske podlage ni mogoč

uspešen razvoj in razmah organizacije. In dober, vesten in točen blagajnik je bil naši organizaciji tov. Luznar.

26 let svojega življenja je žrtvoval procvitu naše organizacije kot njen gospodarski upravitelj, ves svoj prosti čas je žrtvoval v teh letih organizaciji. In koliko dela, koliko vztrajnosti zahteva red glavne blagajne, to ve le oni, ki je sam že upravljal tak posel. Tiho in mirno ga je vršil tov. Luznar; podajal nam je vsako leto na glavni skupščini svoje vzorno in natančno poročilo, vzpodbujal je mlade tovarišice in tovariše k požrtvovalnosti do organizacije in skrbel, da je imela gmotnih sredstev za svoje visoke smotre. V vseh 26 letih je vladal v blagajniških zadevah vzoren red in nismo čuli zaman hvale o blagajniškem redu pri nas celo javno na I. državni skupščini UJU v Zagrebu.

Ne rečemo, da ima tozadeven red lahko vsakdo, a ta red, ki ga imamo mi danes, je požrtvovalno delo našega vrlega tovariša Luznarja. Zato si štejemo v dolžnost, da se ga tudi javno spominjamo ob priliki odstopa od blagajniškega posla po 26 letnem delovanju želeč mu, da mu bo še dolgo dobo let dana prilika gledati sad svojega truda in želeč, da bi nam s svojimi dolgoletnimi skušnjami stal še nadalje z nasveti ob strani v procvit našega stanu in naše organizacije.

Tovarišice blagajničarke, tovariši blagajniki!

Po 26 letnem poslovanju kot glavni blagajnik bivše Zaveze in sedanjega UJU Ljubljana polagam ta posel v mlajše in čilejše roke. Pri tej priliki mi je prijetna dolžnost, da se Vam najiskreneje zahvaljujem za Vaš nesebičen trud in požrtvovalno delovanje v blagor skupne organizacije. V skromnih razmerah se je gibala Zaveza, ko sem prevzel pred 26 leti blagajništvo, komaj 450 K letnega prometa, a danes ga je en milijon. Z Vašim neumornim delom in trudom smo postavili našo organizacijo na zdrav in krepak temelj, ki je v čast in ponos nam vsem. Težaven in nehvaležen je posel blagajnika. To ve najbolj le tisti, ki ga je sam opravljal. Vi ga vršite vztrajno in brez osebnih koristi. Vaše plačilo Vam je zavest, da z delom za organizacijo vršite važno izvenšolsko delovanje. Čast Vam! Najiskrenje pozdravljene drage tovarišice, dragi tovariši!

Fr. Luznar.

— **Glas za razširjenje ljudskih šol.** Poslanec dr. Simarak je kritiziral prosvetno politiko sledeče: Popolnoma napačna pota hodi naša prosvetna politika. Vsepovsod se ustanavljajo gimnazije in druge srednje šole. S tem se ustvarja intelektualni proletariat. Na ljudske šole, kjer naj bi se izobrazile široke plasti ljudstva, pa se ne gleda in se ne ustanavljajo, kjer bi bile potrebne. — No, pri nas, v Sloveniji, si šolska uprava ne more nadejati tega očitka dr. Šimraka. Šole so se razširjale, a polena je metala onim, ki so to delali, pri nas ravno ona stranka, ki ji pripadal dr. Šimrak v zbornici.

— **Novosklenjeni zakon o draginjskih dokladah določa v glavnem:** Državni uslužbenci, vpokojenci in vpokojenke prejemajo poleg temeljne plače oziroma pokojnine še draginjske doklade, in sicer osebne, stanarinske in družinske. Višina osebnih in stanarinskih doklad se ravna po višini plač oziroma pokojnin in po draginjskih razmerah v kraju službovanja. Kraji se dele po draginjskih razmerah v pet razredov. Slovenski mesti Ljubljana in Maribor spadata v III. razred, Kočevje, Kranj, Logatec, Novo mesto, Ptuj v IV. razred, ostali slovenski kraji v V. (najnižji razred. Stanarinske doklade se za kraje v Sloveniji ne izplačujejo. Državni uradniki, srednješolski profesorji ter stalni učitelji in učiteljice, praktikanti, suplenti, aspiranti, koncipisti in začasni poštarji dobivajo osebne doklade v tem-le razmerju: — Vse

Letna plača	Kraj razreda draginje I.	II.	III.	IV.	V.
1. do 2999 D	28	26	24	22	20 dn.
2. od 3000 do 4999 D.	30	28	26	24	22 dn.
3. od 5000 do 7499 D.	32	30	28	26	24 dn.
4. od 7500 do 8999 D.	35	33	31	29	27 dn.
5. od 9000 dalje	38	36	34	32	30 dn.

ostale kategorije uradnikov, učiteljev(-ic) ukaznih državnih uslužbencev s stalno-mesečno plačo brez razlike na službena leta in kvalifikacijo, dalje vse kategorije poduradnikov, kancelistov, oficiantov, pomočnikov itd. dobivajo osebne doklade po krajevnih razredih od 18 do 16 dinarjev dnevno. Podrobne določbe opuščamo, ker prinesemo zakon v celoti, ko bo uradno publiciran.

— **Slovensko učiteljstvo na viš. ped. šoli v Zagrebu.** (Dopis.) Izobrazba učiteljstva. Malokomu je znano, da obstoji v Zagrebu „Višja pedagoška šola" že tretje leto. Na tej šoli je vpisanih 5 tovarišev in 17 tovarišic iz Slovenije. Predavanja trajajo dve leti in so deljena na skupine, slično, kakor na meščanskih šolah. Kakšen namen ima ta šola, še ni natančno določeno, kar gotovo ni vzpodbudno za nas, ki študiramo v Zagrebu, temmanj, ker živimo v največji bedi in pomanjkanju. O kaki lastni sobi samo lahko sanjamo. Navezani smo samo na postelje, ki so postavljene dve do tri v eni sobi, in vsaka postelj stane mesečno najmanj 1000 K. Kje je potem še luč, kurjava, postrežba? Za hrano se zahtevajo naravnost neverjetne vsote. Kavarne gledamo samo od daleč. Srbi, ki imajo mnogo višje plače, že še izhajajo. Hrvati pa imajo v Zagrebu že svoje prirodne vezi. Tudi vlada jih podpira s tem, da jim je izplačala vse potne stroške. Dobivajo tudi izplačano mesečno stanarino. Slovenci smo v Zagrebu v tem oziru prepuščeni samim sebi. Vse prošnje so našle v Ljubljani gluha ušesa. Še celo učiteljicam — ženam tukajšnjih tovarišev je višji šolski svet v Ljubljani zavrnil prošnje za polne dnevnice, z motivacijo, da jim po „informacijah" ministrstva financ ne pripadajo polne dnevnice. Hrvatska, bosanska in srbska vlada izplačuje tozadevne dnevnice. A so tudi sami prosili za dopust! Kar velja za te pokrajine, bi moralo veljati tudi za Slovenijo. Potne stroške in dnevnice se lahko zaračuna na podlagi zakona. Moralne podpore pa tudi med učiteljstvom nimamo. Tako se je protestiralo na brežiškem okrajnem učiteljskem društvu proti študijskim dopustom, češ, da se imajo ukiniti, dokler ni zadosti učiteljstva. Kaj takega se je moglo zgoditi ali iz sebičnosti, ali pa iz popolnega nerazumevanja za višjo izobrazbo učiteljstva. Na eni strani se zahteva po izobrazbi, na drugi strani pa se protestira. Hrvatska, bosanska in srbska vlada (ne samo, da je vsakega prosilca poslala v šolo) pozvale so celo vse učiteljstvo, da se v čim večjem številu prijavi na višjo pedagoško šolo. V teh pokrajinah je gotovo večje pomanjkanje učiteljstva kakor v Sloveniji. Nekateri hrvatski tovariši že tako računajo na lepa mesta v Sloveniji. Ako ne bomo imeli sami dosti kvalificiranih ljudi, bomo morali odstopiti gotova mesta agilnejšim tovarišem. Sicer pa bi bil to najboljši pot, da se čim preje zlijemo v en narod s skupnim pismenim jezikom.

— **Še ena krivica.** Občinski odbor občine K. sestoji iz dveh strank: klerikalne, ki ima 9 odbornikov in demokratske, ki jih ima 7. Ta stranka zastopa vse večje davkoplačevalce in inteligenco; med temi odborniki sta dva, ki plačujeta največ davka in vsi so sami razumni možje. Klerikalna stranka pa je sestavljena iz najrazličnejših ljudi, trije so navadni delavci, ki ne plačujejo niti pare davka. Ker pa imajo večino dveh glasov, zato si domišljujejo, da mora biti vse po njihovem. Izvolili so si župana, vzeli vse tri občinske svetovalce in sedaj bi še radi imeli vseh 5 članov krajnega šol. sveta iz svoje stranke in sicer najbolj kričave in šoli nasprotne. Demokratska stranka je za enkrat volitev preprečila s tem, da se je odstranila in onemogočila sklepčnost: vložila pa obenem pritožbo na politično oblast.

— **Prevalje. (In že spet žendarmerija!)** Učitelj K., ki je bil imenovan začasnim voditeljem prevaljske šole, je dobil od stanovanjske oblasti nalog, da se ima takoj vseliti v naturalno stanovanje voditeljevo v šoli. Ker pa so vladale na šoli zelo neurejene razmere in ker je bil imenovani učitelj po večnih stanovanjskih neprilikah hudo prizadet na živcih in končno, ker je bil že enkrat deložiran iz šolskega poslopja, je prosil šolsko oblast, da ga odveže šolskega vodstva ter mu poveri kako učiteljsko mesto na tej šoli. Še predno pa je dospela rešitev te prošnje, je učitelj K. dobil od stanovanjske oblasti nalog, da nemudoma izprazni svoje sedanje stanovanje ter se vseli v šolo; **zapretilo se mu je z žendarmerijsko asistenco,** čim bi se ne pokoril tej odredbi stanovanjske oblasti. K.-u torej ni kazalo drugega, kakor pa se sili ukloniti. Stanovanje, v katerem se je nahajal K. doslej, je nakazala stanovanjska oblast stranki, ki je imela to stanovanje **že pred meseci zasigurano od hišnega lastnika.** Tudi je mirno trpela, da se je tista stranka v stanovanjskem sporu z učiteljem K. se v svojih vlogah na 2. instanco **posluževala izmišljotin neke zagrizene Nemke, ki je bila radi protidržavnega vedenja citirana na okrajno glavarstvo in menda tudi obsojena.** Končno si je stanovanjska oblast privoščila neokusno šalo, da je imenovala naturalno stanovanje v šoli udobno, dasi ji je moralo biti znano, da so v celi dolini **stanovanjske razmere** za šolskega voditelja **najslabše v Prevaljah.**

— **Delo za „Učiteljsko samopomoč". Vsem tovarišem-icam celjskega okraja.** Glasom vrnjene nabiralne pole, za ude „Učit. samopomoči", je prijavilo pristop 78 učiteljev-ic. Da bom lahko sestavil do prihodnjega učit. zborovanja natančne seznam vseh udov s potrebnimi podatki, prosim vse šol. voditelje, da mi pošljejo nemudoma seznam vseh pristopivših še ne nad 45 let starih članov na šol, vodstvo v Ljubečni pri Celju s sledečimi podatki: n. pr. Franc Smrtnaura, roj. 6. 9. 1886. v Hudem breznu okr. Celje, dovršil 35. starostno leto. Dediči: Neža Smrtnaura, učiteljica v . . . pri Ptuju. Glasom pravil so dediči: po možu žena, po ženi mož, po vdovcu-vdovi otroci, če ni teh pa drugi določeni dediči. Opozarjam, da lahko pristopijo tudi učiteljske zakonske žene, četudi niso učiteljice. Na podlagi teh podatkov bom sestavil seznam, katerega predložim zdravniku, ki nas pregleda na dan zborovanja in nam pripiše na predloženi seznam potrebni zdravniški certifikat. Na ta način prihranimo pot k zdravniku in stroške. Referat tov. Škulja, objavljen v zadnjem U. T. Vas naj ne moti, ker to je še samo lep predlog, ki se uresniči morda kdaj v bodočnosti. Za enkrat nimamo nič boljšega od Samopomoči. Ne zanašajte se tudi na brezskrbne čase po novej regulaciji, ker zarja upa bo obledela, kakor hitro prejmete denar in pogledate cene v trgovskih izložbah.

Postavimo se kolikor mogoče kot posamezniki in skupno kot stan na lastne noge! — Petrovič Simon, učit. Ljubečna pri Celju.

— **Ljubljanski učiteljski pevski zbor** vabim k pevski vaji v ponedeljek, dne 9. t. m. ob 20. uri na učiteljišče. Prosim polnoštevilne udeležbe. Pevovodja.

— **Važno opozorilo za vojne invalide, vdove in sirote radi dodatkov k pokojninam.** Po čl. 21 zakona o invalidih z dne 15. decembra 1921. se ustavi s 1. januarjem 1922. izplačevanje dodatkov k pokojninam: 1. za invalide, ki jim je bilo povodom zadnjega pregleda priznano manj kakor 50% invalidnosti, in sicer za njihovo osebo in za otroke; 2. za vse invalide dodatek za dva otroka, tako da jim ostane le za tretjega in nadaljne otroke izpod dopolnjenega 16. leta; 3. za vse vdove brez otrok, ki so mlajše kakor 45 let in sposobne za delo; morebitno nesposobnost morajo dokazati z nekolkovanim izpričevalom, ki ga izda brezplačno uradni zdravnik; 4. za vse invalide brez ozira na odstotke in število otrok ter za vse vdove brez ozira na število otrok, ako plačujejo več kakor 30 dinarjev neposrednega davka (po odmeri davkov za financijsko leto 1920—21). Ker bo treba na temelju tega zakona nanovo pregledati in popraviti vsa nakazila invalidom, vdovam in sirotam, ki so že bila pripravljena za izplačilo dne 1. januarja 1922, **ne bodo mogli poštni uradi dostaviti zneskov, kakor običajno v prvih dneh januarja.** Vse prizadete stranke naj upoštevajo, da je s to spremembo združeno ogromno delo, ki bo izplačevanje zavleklo za nekaj časa. Vsakdo naj o tem obvesti svoje znance invalide in vdove in jim priporoča, naj opuste vsako pismeno in osebno pritožbo v Ljubljani. Uradi bodo skrbeli za to, da se bodo pokojninski prejemki v smislu goraj označenega zakona kar najhitreje nakazali.

— **Zaročil se je** tov. Edo Hribernik, učitelj v Žireh z gdčno Mici Blažičevo. Čestitamo.

— **Deca deci!** I. mest. deš. šola v Ljubljani je nabrala 1.380 K.

— **Književni dar Slovenske Šolske Matice** za 1921 bo obsegal sledečih troje knjig: **Pedagoški zbornik** (164 str.), uredil dr. K. Ozvald. — **Telovadba,** II. del (s 47 slikami in mnogimi načrti — 112 str.), spisala dr. Pivko in prof. Schaup. — **Posebno ukoslovje pouka v elementarnem razredu osnovnih šol** (76 str.), spisal Fr. Fink. Ker bo to vsega skupaj 352 strani ali malone 22 tiskanih pol dobrega pedag.-didakt. beriva za naročnino celih 8 dinarjev, zato pač letošnjim publikacijam SŠM ni treba še posebnega priporočila. Knjige bodo vsak čas dotiskane ter se začno kmalu razpošiljati.

— **„Zamorček".** Nedavno sem čital v „Jutru", kako katehetje po šolah vsiljujejo otrokom „Zamorčka" (listič o afrikanskih misijonih), da nabirajo prispevke za udobno življenje raznih delomržnih ljudi. In to je res. Tudi na naši šoli je kaplan z vso zgovornostjo pritiskal na otroke, naj prinesejo denar za „Zamorčka". In tako se je zgodilo, da je eden prinesel kaplanu denar, pa bogve čigav in od kod. Fant se je bil zameril pri kaplanu kakor tudi marsikateri drugi in nastala je afera. Ker se to gotovo godi tudi drugod — menda splošno — zato naj višji šolski svet izda ukaz, kateri listi se smejo za mladino naročati in katerí ne. „Zamorček je primeren le za zamorčke, za naše duševno razvite otroke pa nikakor ne.

— **Čast tebi mladina!** V Gorjah pri Bledu se vadi šolska mladina v štetju po domačem slovanskem načinu. Da bi šlo novo štetje hitreje od rok, so se malčki obsodili v korist Jugoslovanske Matice na denarne kazni, ki so jih po kratkem času prostovoljno poostrili. Na ta način so nabrali vrli malčki nad 50 K, ki jih je prejela Jugoslovenska Matica. Ko se privadijo malčki novemu načinu štetja in ko bodo kazni prenehale, tedaj pa si izmislijo zavedni malčki kaj drugega, kar bo njim in Jugoslovanski Matici v korist, nam vsem pa v ponos, da imamo tako mladino. Še enkrat, čast taki mladini, kakor je ona v Gorjah pri Bledu in vse priznanje učiteljici gdčni Valeriji Jerajevi, ki skrbi tako lepo za narodno zavednost mladine.

— **Šolski otroci v Št. Rupertu na Dolenjskem** so nabrali za Jugoslovensko Matico nad 9100 znamk. Pri tej zbirki sta se posebno odlikovali učenki IV. razreda Vidmar Frida in Steklasa Natalija, ki sta znamke tudi lepo uredile. Vrlim nabiralcem vse priznanje in vsa čast!

— **Društvo, kakršnih treba, je Učit. društvo za laški okraj.** Na svojem občnem zboru je sklenilo ugledno društvo, da pristopijo k Jugoslovenski Matici vsi člani društva. Patriotičen sklep je tudi že uresničen in vsi člani društva, ki so včlanjeni pri UJU, 80 po številu so vposlali za celo leto članarino in Jugoslovenska Matica je sprejela 960 din. Vse priznanje uglednemu društvu, da bi našlo še mnogo posnemalcev!

— **Slovenka Šolska Matica.** Še je čas! Kdor misli postati član, se blagovoli priglasiti in poslati 8 D naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljani in to najkasneje do 15. januarja. — Za l. 1922. bo vsled odborovega sklepa znašala članarina 20 dinarjev in sicer zaradi naraščajočih tiskarskih stroškov. — Poverjenike prosimo, da najkasneje do 15. januarja vpošljejo imenik članov in članarino za leto 1921.

— **Pojasnilo.** Daleč odstranjeni od osebne žalitve moramo izjaviti, da se naše opazke v referatu g. Fran Škulja objavljenem v 52. štev. nikakor ne nanašajo osebno nanj, ker je on sam član Učiteljske samopomoči, torej ga osebno ne morejo zadevati; sploh niso mišljene osebno na nikogar, kar je iz njih samih jasno razvidno in so naperjene **splošno** proti nezavednosti, ki vlada pri mnogih v stanovskih socialnih vprašanjih. V dolžnost smo si pa šteli braniti Učiteljsko samopomoč pred napačnim pojmovanjem, ker je društvo v polnem obsegu delazmožno in sposobno za vsako potrebno reformo, ki je izvedljiva. Naše opazke niso bile osebne, ampak stvarne. — **Uredništvo.**

Učiteljiščni vestnik.

VABILO NA DEŽELO!

Dalje če hočeš v hribe, s tem obširnejšim znanjem se podkuj.

Izobrazba, ki ti jo nudi učiteljišče, niti z daleka ne zadostuje za delo med narodom. Razun teologije, ti je neobhodno potrebno, da si vsaj površno prilastiš znanje vseh ostalih fakultet.

Dokaz! Opravljal boš večkrat službo ranocelnika in manjkalo ne bo prilike, da pokažeš živinozdravniško prakso.

Po tvojih načrtih bodo stavili hiše, pa še pogosteje boš stavil parcele; slednje zlasti v slučajih, ko gre za dokaz lastninske pravice pri starih grobljah ob mejah.

Ako pokažeš, da ti tudi §§ niso tuji, in če si vsaj Tavčarjevega »Pravdnika« prebrskal, se ti nekaterikrat še mogoče posreči ljudem vtepsti v glavo, »da je bolja kratka sprava, nego dolga pravda.«

Seveda, to ne bo v največje veselje požrtvovalnemu odvetniku; pa tudi ne v preveliko žalost sodniku. Če te je narava obdarila z grlom slavca, in imaš kaj pojma o orglanju, ti tudi vse prav pride.

Pozabiti ne smeš seveda, seznaniti se z občinsko upravo. Glej, da se poučiš pri izurjenem občinskem pisaču, »kako se tej reči streže.« Ta služba te morda gmotno še postavi na trdne noge — 50 kronc na leto ni, da bi zametaval. Da moraš poznati vse panoge kmetijstva je umevno.

Ker zgledi »vlečejo«, navajam v sledečem nekaj primerov iz lastne prakse o delovanju v šoli in izven nje.

Bilo je pred 16 leti. Iz učiteljišča me je zaneslo na sedanje službeno mesto.

Kraj leži na zemlji, kot vsi drugi. Udobnosti pa, ki jih tu uživamo, naj si vsak sam predoči iz opisa. — Prometna sredstva so tu še danes v istem štadiju.

ki so bila za Krpanove dobe na Notranjskem. Imamo, hvala bogu — cesto izpeljano, — pa ne do vsakega zelnika, pač pa leži ta čisto na periferiji šolskega okoliša. Po nji prideš proti zapadu v slabih 2 urah v trg P...; proti vzhodu pa te pripelje v trga K... kras. Pretežna večina otrok pa do šolske dobe niti te ceste ne pozna. Železnica, reka sta pri šolarjih dva abstraktna pojma, in konkretno obliko zadobita šele v slučaju, ako imaš podobe, da jih jim pokažeš. Jezero in morje; to pač. Po 14-dnevnem deževju, ki k našemu duševnemu razvedrilu traja večkrat na leto, skačejo otroci preko obilice malih jezer, ki se pojavljajo v kotanjah razdrapanih kolovozov. Morje — pa ne ravno Jadransko — jim lahko ponazorim na travniku, ki leži kakih 100 m nižje pod šolo in ga pri trajnem deževju voda popolnoma preplavi. Lep učni pripomoček! Toliko v orientaciio krajevnega opisa.

V tem kraju sem pričel službeno karijero. Prošnje pa, ki sem jih že vlagal za premestitev, so me doslej še vse prepričale, da je želja visokih gospodov, naj bi tu končal — bile so vse »odbite«.

Pričenjam z delovanjem.

Bil sem prvi učitelj na novorazširjeni enorazrednici. Šef mi je odkazal prvi razred. Saj veste, s kakšnimi občutki stopi vsak prvič v razred »molimo!« »Stare hiše« so pričele v zboru; novinci pa — eni topo zroč predse, drugim so se vrtele glave, kakor kolesa na oseh. Tudi smeha, pa še več joka je bilo.

Ko sem pričel izpraševati novince, sem mislil, da stojim v gluhonemnici.

Da je bil uspeh do časa nadzorovanja naravnost sijajen pri takih razmerah, je povsem naravno; saj sem dobil v pohvalo, črno piko. Čas beži, pa je z njim tudi pika obledela.

Prva štiri leta je bilo moje delovanje omejeno le na šolo. Šef, ki je tu služboval že blizu 20 let, je bil »persona grata«; jaz pa, ker sem jo precej po »iblansko« potegoval, sem veljal le za »ljubljansko srajco«, čeravno sem platno prodajal precej daleč od Ljubljane. Pa ne samo krajevno, tudi duševno so mi prisvajali zmožnosti »srajčnika«. Če je nanesla prilika, da sem prišel v dotiko z našimi »veleumi«, sem lahko opazoval na vseh obrazih mnenje o mlekozobem fantiču.

(Dalje prih.)

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

—o **Trgovska-obrtna zbornica** je imela dne 29. dec. p. l. sejo iz katere posnemamo sledeče: Zvišale so se tudi izdatno podpore za trgovske in obrtno nadaljevalne šole. Zanje je ustavljenih v proračun 450.000 kron. V ostalem se je med drugim nakazala kot enkratna izredna podpora trgovski akademiji za nabavo učil vsota 100.000 kron, za nepodržavljeno dvorazredno trgovsko šolo v Novem mestu 10.000 kron. **Obrtnonadaljevalne šole.** V rešitvi nadaljnjih točk dnevnega reda je Trgovsko obrtna zbornica imenovala v odbore raznih obrtnonadaljevalnih šol v Sloveniji sledeče člane: za Domžale Fran Cerar, slamnikar; za Št. Jurij ob juž. žel Josip Čretnik, izdelovalec umetnih mlinov; za Kamnik Jurij Weibl, mizar; za Mengeš Feliks Stare; za Mursko Soboto Ludovik Brumen, zbornični svetnik; za Šmarje pri Jelšah Martin Jesenek, urar, za Št. Vid nad Ljubljano Simon Jovan, krojaški mojster, za šolo v Ljubljani kot tretjega zastopnika zbor. svet. Ložar.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna „Učiteljske tiskarne v Ljubljani“, Frančiškanska ulica štev. 6.

—k **Alojzij Kraigher: Umetnikova trilogija.** V Ljubljani 1921. Samozaložba. Natisnila Učiteljska tiskarna. Cena 15 Din. Ivanu Cankarju v spomin. Prvi del: Umetnik v tujini, drama v enem dejanju. Drugi del: Umetnik v domovini, drama v enem dejanju. Tretji del: Umetnik v nebesih, komedija v enem dejanju. „Povej, kar bereš v svojem srcu; zatisni oči, ne glej poslušalcu v obraz. Naj se joka ali naj se smeje, naj ti izteza roko v hvaležen pozdrav, ali naj pljuje nate, ne glej nanj.“ Ivan Cankar. (Krpanova Kobila.) Realist, kakor nam je dr. Kraigher znan že iz Školjke, Kontrolor Škrobarja in Zvona je tudi tu. Ob tretji obletnici je posvetil svoje delo Ivanu Cankarju kot njegov dober poznavalec in ožji prijatelj. Knjiga je polna doživljajev iz Cankarjevega življenja, ki bo v javnosti sigurno vzbujala mnogo zanimanja. Pozornost bodo vzbujale tudi znane osebnosti iz slovenske javnosti, ki nastopajo v „Trilogiji“. Knjiga se naroča v Učiteljski knjigarni, Ljubljana, Frančiškanska ul. 6. O delu samem še izpregovorimo.

—k **Staroindijske basni, bajke in pravljice.** Priredil Jos. Suchy, slikal F. Plachy. Založila Splošna del. izobr. zveza „Svoboda“, Ljubljana 1921. Natisnila Ljudska tisk. v Mariboru. Cena 32 K z mehkim ovitom, 36 K s trdim. Prva knjiga ima sledečo vsebino: Žolna in lev — sova kraljica ptic, veliko telo — kratka pamet, zajec — opica — šakal in vidra, panter in ovca, prešerni pav, osel v levji koži, premeteni rak, gazela — želva in žolna, nedotakljive gazele. Pisatelj pravi sam: Staroindijske basni, bajke in pravljice imenujem knjigo, ki vsebuje pravzaprav prigode iz prejšnjih Buddhe-Bodhisattve. Jataka je namreč naslov v pali-narečju svetega staroindijskega jezika sankrita spisanih pravljic. — Iz približno 570 prigodb sem izbral nekaj po svojem mnenju najbolj značilnih. — Knjiga vsebuje basni, bajke in pravljice, ki bodo gotovo prava naslada otrokom in se priljubijo tudi odraslim. Naravnost vzorne in zelo okusne so ilustracije, kakor tudi njih porazdelitev med tekstom. Zelo bodo slike poglobile otrokove vtiske in utrdile otrokovo fantazijo. Močno bi povzdignil slike barvotisk, ki bi bil vreden izdatek za lepo delo. Tudi vnanja oprema, papir in tisk odgovarja lepemu delu. Knjigo toplo priporočamo za naše šolarske mladinske knjižnice in tudi v priporočilo poedincem.

—k **Naš list,** Beograd, štev. 9, I. let. Prinaša poleg druge zanimive vsebine tudi sledeče slovenske spise in pesmi: G. Strniša: Slika, K. Meško: V sveti noči, A. Gradnik — C. J. Zmaj: Zima in Jezni vran.

— **Polaženik,** dar dobri deci. Izdala knjigarna Natošević v Novem Sadu. Knjiga ima sledeče slike: Kralja Aleksandra, vojvode Putnika in Mišića, prve straže, iz balkanske vojne, srbski reflektor i. dr. Sestavki so kratki in zanimivi za deco.

—k **„Njiva“,** št. 17—18 je izšla in prinaša zopet zelo raznovrstno in zanimivo vsebino: K.: Temelji „opoziciji“. — A. Drušković: Okrog Male antante. — F. Omladič: Češka narodna cerkev. — Iv. Lah: F. M. Dostojevski. (Nekaj njegovih misli, zbranih o priliki stoletnice njegovega rojstva). — Omega: Misli psihologov. — France Veber: Anton Mahnič (I. Znanstvena nedostatnost Mahničeve metode. II. Popolna pogrešnost Mahničeve metafizike. III. Usodna posledica te metafizike na poedinih poljih filozofije.) M. Ambrožič: Narodna telesna vzgoja. V bogatem „Listku“ so zastopani: Alojzij Gradnik z jedkim sonetom „Veterani“; —ę— je napisal kratko posmrtnico ruskemu pesniku Aleksandru Bloku in priobčil prevod njegove „Rusije“ ter odlomkov iz „Jesenskega razpoloženja“ ter velikega pomena ruske revolucije in mesijanizma „Dvanajst. — F. J-o priobčuje nekaj momentnih fotografij „iz potovanja po Italiji“, A. Debeljak pa je iz Pariza poslal feljton o Leonu d'Orierju. V „Pregledu“ najdeš obravnavane svetovne dogodke, krizo reparacij, zadeve zunanje in notranje politike, parlamenta, ustave, ločitve cerkve od države, oceno Ušeničnikovega „Uvoda v filozofijo“ ter obširen in zelo zanimiv referat o inostranih in domačih revijah. Na platnicah se nadaljuje dnevnik. — „Njiva“ je edina napredna slovenska revija te vrste. Vedno rastoči krog njenih naročnikov dokazuje, kako potrebna je bila. V januarju izide sklepni zvezek prvega letnika. V drugem letniku bo imela „Njiva“ 26 številk in bo izhajala redno vsakih 14 dni. — Toplo priporočamo!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Vabilo** na izredno zborovanje ljubljanskega učiteljskega društva, ki se vrši dne 7. januarja (v soboto) ob 6. uri na dekliški šoli pri sv. Jakobu. Dnevni red: Razgovor o osnutku novega šolskega zakona za osnovne šole. Udeležba je obvezna! — Odbor.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** sporoča na podlagi § 9. svoiih pravil vsem članom, da se vrši **občni zbor** dne 14. januarja 1922. na Jesenicah ob 9. dopoldne s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev po predsedniku. 2. Naše strupene in nestrupene kače. Predava tovariš Iv. Šega. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajničarke. 5. Poročilo računskih pregledovalcev. 6. Poročilo odseka za Učit. konvikt. 7. Volitev novega odbora, razsodišča in dveh pregledovalcev računov. 8. Določitev društvene članarine. 9. Volitev a) pedagoškega, b) prosvetnega in c) gospodarskega odseka in 10. Slučajnosti.

Odbor je v svoji seji dne 17. decembra 1921. izpremenil sklep zadnjega zborovanja, da se vrši občni zbor v Lescah v toliko, da se bo vršil na Jesenicah, to pa le iz tehtnih razlogov, ki se bodo razložili na prihodnjem občnem zboru.

Kosilo se vrši v kolodvorski restavraciji, ki tedaj nudi vsem dovolj prostora. Da pa ne bo take negotovosti radi števila kot v Radovljici, je primoran vsak, ki se misli udeležiti kosila, to javiti tri dni prej vodstvu deške šole na Jesenicah. — Odbor.

+ **Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj** ima svoj občni zbor v četrtek dne 12. januarja 1922. v Mariboru v mali dvorani Narodnega doma točno ob 10. uri s sledečim sporedom: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika in blagajničarke. 3. Volitev novega odbora. 4. Predlogi. 5. Po izvršenih točkah občnega zbora sledi predavanje v proslavo Cankarjevega spomina. (Tov. Albin Spreitz). Udeležba je za vse člane(-ice) obvezna! Odsotnost se mora opravičiti.

+ **Šmarsko rogaško učiteljsko društvo** zboruje v četrtek dne 12. januarja ob 10. uri na Slatini po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo tajnika in blagajnika. 4. Poročilo o zborovanju UJU v Zagrebu, poroča tovariš Verk. 5. Spomini na kmetijski tečaj na Grmu, poroča tov. Štefancioza. 6. Volitve. 7. Slučajnosti. K mnogobrojni udeležbi vabi za odbor predsednik.

— **Vabilo na ustanovni občni zbor „Društva učiteljic, učiteljic ženskih ročnih del in otroških vrtnaric“,** ki se vrši v Mariboru dne 12. jan. 1922. ob pol 3. uri popoldne v mali dvorani Narodnega doma. 1. Otvoritveni govor. 2. Društvena pravila. 3. Volitev odbora. 4. Predlogi in slučajnosti.

Imamo sicer v Beogradu društvo učiteljic, ki se imenuje ponosno „Društvo učiteljic in zabavilj kraljevine SHS“, imamo v Ljubljani „Društvo učiteljic Slovenije“ — a moramo priznati, da nam je Beograd in tudi Ljubljana predaleč, da bi se udeleževale rednih zborovanj. Vendar imamo tudi me v severnem delu Slovenije, na bivšem Štajerskem, naše težnje, za katere bi se rade potegovale — ali za društvo v Ljubljani bi le bile članice na papirju, ker vsled oddaljenosti ne moremo dejansko sodelovati ter se ne moremo brez velikih izdatkov zborovanj v Ljubljani udeleževati. Zato si osnujemo sestersko društvo z istimi cilji in pravili. **Vsaka društvenica ostane ud svojega okr. učiteljskega društva, naša članarina bo le majhna.**

Delovati hočemo za skupne težnje, se tovariško pogovoriti o skupnih zahtevah, ki jih imamo me ženske posebej. Kot „Društvo učiteljic“ stopimo avtomatično v „Ženski Savez“ in imamo pravico poslati delegatinje na skupščine „Ženskega Saveza“. Ena trka povsod zastonj, v društvu združene pa smo močne in upoštevanja vredne.

Za pripravljalni odbor:
Marija Godec, uč. Marija Tomažič, uč.
Matilda Vodenik, uč. žensk. roč. del.

+ **Slovenjebistriško učiteljsko društvo** ima svoj občni zbor dne 12. januarja 22. ob 10. uri v dekliški šoli v Slovenski Bistrici s sledečim vzporedom: 1. Prečitanje zapisnikov. 2. Dopisi. 3. Predavanje nadzornika šolskih vrtov g. A. Skulja o kmetijstvu in vrtnarstvu. 4. Poročilo odbora. 5. Volitve. 6. Slučajnosti. Zborovanje je za vsakega člana obvezno. Odbor.

+ **Šmarsko-rogaško učiteljstvo** je imelo novembersko zborovanje v Šmarju. Predsednik pozdravi navzoče ter govori o Nj. Vel. Petru in kr. Aleksandru. Zapisnik se prečita. Pismeno se poslovi tov. Zofka Debelak. Prispevke za † Debnikov spomenik sprejema Burdian. Predsednik nam je poročal o svojem potovanju v Srbijo. Skupščine v Zagrebu sta se udeležila tov. Šumer in Verk. Prihodnje naše zborovanje je **12. jan. 1922 v Rogatcu.**

+ **Okrajno učiteljsko društvo za Prekmurje** je zborovalo dne 3. decembra t. l. v Murski Soboti. Udeležba je bila z ozirom na visok sneg in mraz povoljna. Vendar je videti, da so zvesti zborovanju vedno eni in isti, druge pa oivra lepo vreme istotako kot sneg. Tov. Požegar je imel lepo predavanje o delu med narodom. Med zborovanjem so se razpečali bloki za učiteljski konvikt, agitacija za pedagoški krožek se je pa preložila na drugo zborovanje, ker ne gre, da bi vse breme nosilo le 40 navzočih članov, drugih 80 pa uživalo samo dobrote. Z ozirom na izvanredno draginjo, ki vlada v Prekmurju se sklene, da se predloži na pristojna mesta spomenica, ki naj pojasni položaj učiteljstva v teh krajih in ga podpre z gotovimi dejstvi. V ta namen je bil izvoljen poseben odsek. Blagajničarka je opozorila člane na redno plačevanje članarine, dolžnost, katero mora pač vsak član kljub nekaterim neprilikam dobro poznati. Prihodnje zborovanje se bo vršilo **14. januarja 1922. l.** Ker so na vrsti važne tocke in pa volitev odbora, naj se zborovanja vsak član zanesljivo udeleži!

+ **Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer** je zborovalo dne 15. novembra 1921 v Gor. Radgoni ter je storilo sledeče sklepe: 1. Matični list se uvede za vse učence prve učne stopnje z repetenti vred. 2. V odpustnicah bi naj bila tudi rubrika »skupne šolske zamude«. 3. Učna oblast naj izda čimprej enotne učne načrte in vzorčne urnike. 4. Ure za srbohrvaščino naj se ne jemljejo od ur za učni jezik. 5. Cirilica se naj še ne uvaja v 3. šol. letu. 6. Uvedejo naj se enotni šolski zvezki. 7. Dedijerjev zemljevid naše kraljevine, ki ga je priporočala šolska oblast, je z ozirom na severno mejo in nemška imena za šole ob meji vsaj zelo pomanjkljiv, če ni neraben. V prihodnje naj da višji šolski svet publikacije prej oceniti po strokovnjakih, preden jih priporoča šolam v nakup.

+ **Učiteljsko društvo za Prekmurje** vrši glavno zborovanje dne 14. 1. 22. točno ob 10. uri v Murski Soboti. Dnevni red.

1. Volitev odbora. 2. Letno poročilo. a) predsednika, b) blagajnika. 3. Pregled članov. 4. Plačevanje članarine. 5. Nujnost tesne stanovske organizacije. 6. Ev. podavanje „O ustroju kmet. tečajev ter o km. mlad. organizacijah“. 7. Predlogi in slučajnosti. Časi so resni, pridite vsi, Vam kliče imenom odbora Požegar, preds.

+ **Šoštanjsko učiteljsko društvo** je imelo dne 15. decembra v Šoštanju svoj redni občni zbor. Udeležba je bila prav povoljna, navzoče je bilo tudi šoštanjsko meščanskošolsko učiteljstvo.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da je imelo društvo leta 1921. 8 društvenih zborovanj. Po zaslugi nekaterih agilnih članov posebno tov. Skale, ki je prevzel skoraj vsa predavanja, je društvo intenzivneje delovalo kakor prejšnje leto. Želeti je, da se v prihodnje poprimejo brez izjeme vsi člani pozitivnega dela. Konstatira se razveseljivo dejstvo, da je včlanjeno v društvu vse ljudsko in meščanskošolsko učiteljstvo okraja.

Blagajnikovo poročilo se vzame z zahvalo na znanje. Društvena članarina za l. 1922. se določi na 300 K, ki se plača v mesečnih obrokih po 25 K. Članarino in vse druge društvene prispevke odtegujejo šol. voditelji od mesečne plače ter jih sproti nakazujejo po poštnih položnicah blagajniku. Zaostala članarina za leto 1921. se odtegne dne 1. januarja 1922. Za Učiteljski konvikt se določi znesek 500 K, za rezervni sklad 300 K; društvo pristopi z 1 deležem k Učit. zdraviliškem domu v Rogaški Slatini.

Izvoljen je bi naslednji društveni odbor: predsednik Vinko Stopar, šol. vod. v Velenju, podpredsednik Martin Vrečko, učit. v Šoštanju, tajnica Ernestina Vaupotova, učit. v Velenju, blagajnik Alfonz Mazlu, učit. v Šoštanju, odbornika: Alojz Trobej, šol. rav. v Šoštanju in Franc Kranjc, učit. v Šmartnu ob Paki, namestnici: Agneza Kosarjeva, učit. v Škalah in Gusta Janežičeva, učit. v Šoštanju, rač. pregledovalca: Leopold Viher, nadučit. v Št. Janžu in Ant. Skala, šol. vod. v Topolšici.

V učit. razsodišče so bili izvoljeni: preds. Alojz Trobej, šol. rav. v Šoštanju, nam. Valentin Weber, nadučit. v Šmartnu ob Paki, prised. Ivan Smolnikar, šol. vod. v Zavodnjah in Ivan Lukman, učitelj v Šoštanju, nam. Martin Vrečko, uč. v Šoštanju in Helena Dolenčeva, učit. v Velenju.

Resolucija: Učit. društvo za šoštanjski okraj poziva UJU poverjeništvo Ljubljana, da dela na ukinitev naredbe o potrošačkih zadrugah, ker je naredba v sedanji stilizaciji neizvedljiva in ker bi podeželsko učiteljstvo od sličnih zadrug zaradi oddaljenosti njih sedeža ne imelo nikakršnih koristi. Vplačani 10% prispevki se naj vrnejo.

+ **Ptujsko učiteljsko društvo** je zborovalo 15 XII. 21. v Ptuju.

1. Prva točka (seveda!) opomin nekaterim članom, ki še sedaj **niso plačali članarine** — vsaj sram bi naj jih bilo, če že o stanovski zavednosti ni več govora!

2. Tov. Ivo Jančič: **risanje v osnovni šoli.** Podal nam je prav dobro sestavljen učni načrt za vse tri stopnje, ki se bo razmnožil in razdelil na šolska vodstva. Predlog, da bi se natisnile tudi vse risbe, se ni sprejel, in sicer z utemeljitvijo: čim manj predlog, tem boljše. Prihodnjič: barvanje in perspektiva.

3. Tov. Franc Martinc: delo **pedagoškega krožka:** referati naj bi bili v obliki zapiskov iz učiteljevega dela v raznih učnih urah, ker le s praktičnimi poskusi bomo lahko napredovali. Teoretični re-

ferati, ki se naslanjajo na razna dela iz pedagoške književnosti, ne nudijo dovolj jamstva za pravi napredek v pouku. Predlaga tudi, da bi naš krožek stopil v zvezo z mariborskim. Nadaljevanje razpravljanju na drugem zborovanju.

4. Poslovnik za častni sod. Društveno stališče: **častni sod naj se voli za vsak slučaj posebej.** Poslovnik naj odbor še enkrat prouči!

5. **Agitacija za Učiteljsko Samopomoč.** V ta namen se izvolijo trije tovariši, ki bodo vodili tudi seznam pristopnikov. Prihodnje zborovanje 5. januarja 1922.

+ **Kamniško učiteljsko društvo** je zborovalo dne 14. decembra 1921. ob 10. uri v šolskem poslopju v Radomljah. Zborovanja se je udeležilo 49 članic in članov. Glavna in najzanimivejša točka dnevnega reda je bilo predavanje tovariša Cirila Petrovca o II. delu srbo-hrvatske narodne pesmi. Želeti je le, da izide to krasno predavanje ponatisnjeno v Popotniku. Pri slučajnostih je bil sprejet predlog tovariša Germeka, ki se glasi:

Z ozirom na to, da prinaša „Uradni list" le redkokdaj naredbe, ki se tičejo osnovnega šolstva, naj bi se krajni šolski sveti ne silili, da še nadalje naročajo Ur. list, ker si ga šolska vodstva v posameznih slučajih lahko izposodijo pri županstvu. UJU poverjeništvo Ljubljana posreduj na merodajnem mestu, da se izdaja, morda le v polletnih presledkih skupna zbirka naredb, namenjenih izključno le šolstvu.

Tovariš Toman je stavil tale predlog:

UJU poverjeništvo Ljubljana naj se obrne na višjo šolsko oblast, da se razne denarne zbirke v šoli omeje in naj se nabira v šoli le za najvažnejše in najpotrebnejše namene. Sklene se, da se vrši občni zbor društva v februarju. Ker ni bilo nobenega predloga več, je tov. predsednik zaključil zborovanje.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Društva „Učiteljska samopomoč"** občni zbor je bil 28. decembra 1921. Otvoril ga je vsled obolelosti načelnika Ivana Šmajdeka njegov namestnik šolski ravnatelj Jakob Dimnik po 10. uri, ker na 10. uro sklicani ni bil sklepčen. Udeležnikov je bilo 14. Upravnik je podal poročilo o poslovanju za leto 1920. Iz poročila omenjamo, da je imelo društvo 233 članov in 14.420 83 K premoženja. Načelnikom je bil izvoljen Ivan Kocijančič, učitelj v Ljubljani in kot tretji pregledovalec računov pa Josip Benedek, vpok. nadučitelj v Ljubljani. Sprejet je bil tov. Fr. Skulja predlog, da naj odbor študira o obveznosti vsega učiteljstva k „Učiteljski samopomoči".

—g **V celjskem okraju** je pristopilo okrog 40 učiteljev in učiteljic k Učiteljski samopomoči. Opozarjamo na notico „Delo za Učit. samopomoč" iz celjskega okr. v današnji številki. Naj se zganejo še druga okrajna društva!

— g. **Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Učiteljstvo v Mengšu 200 K namesto venca na krsto Minki Gregorčevi, učiteljici v Marija Snežni v Slov. gor. Ludovik Mlakar, uradnik drž. železnice, ob smrti tašče 100 K.

ZA REZERVNI SKLAD UJU. POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Prostovoljni organizačni davek — 1922.
(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

1. izkaz.

Po **27 Din 50 p:** Šolsko vodstvo — Radeče pri Zid. mostu. Darovali so: Avgusta Kolnikova 5 Din, Klovar St., Okorn Reg., Šterk-Jurca M., Rant Mar., Kavšek Jož., Rant Fr., Armič J., Šterk Dav. in Tavčar Jos po 2 Din 50 p. Po **20 Din:** Šolsko vodstvo — Št. Janž, Dolenjsko. Po **15 Din:** Šolsko vodstvo — Hum, p. Ormož ob Dravi. Darovali so po 5 Din: Porekar Anton, Franja Vavpotičeva in Angela Porekarjeva. Da, majhne ribice so tudi dobre. Zdravo! Po **10 Din:** Štefanija Čeh - Klunova — Ljubljana. Po **5 Din:** Cvetko Franjo — Vučja vas. Po **3 Din:** Šolsko vodstvo — Svečina pri Mariboru. — Današnji izkaz **80 Din 50 p.** Ostanek v blagajni koncem leta 1921 **4293 Din 37 p.** Skupaj **4373 Din 87 p.**

Tovariši in tovarišice!

Na I. pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini sem v svojem poročilu o rezervnem skladu rekel: „V triletni dobi, kar oskrbujem rezevni sklad, sem opazil, da je še mnogo tovarišev in še več tovarišic, ki so popolnoma brezbrižni za prostovoljni davek. Ne ganejo jih niti lepe in ne strige besede, tudi najlepši zgledi jim nič ne zaležejo. Neopravičene brezbrižnosti ne morem — tudi pri najboljši volji ne — drugače označiti, kakor da rečem, da so parasiti povsod največji škodljivci.

Hvalo pa izrekam vsem dosedanjim darovalcem in darovalkam, ki so vedno dobre volje za dobro stvar."

Tudi danes ne morem drugače govoriti, zato pravim:

S tem, da organizacijo svojo vedno rad podpiram,
ljubim in častim svoj stan, mu vrata v svobodo odpiram.

Zdravo!

Ivan Petrič,
Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

Boj duhovščine proti učiteljstvu in šoli.

Dne 23. dec. p. l. se je vršila pred deželnim sodiščem zanimiva, nad šest ur trajajoča vzklicna razprava o tožbi cerkljanskega kaplana Viktorja Turka proti vodji tamkajšnje šestrazrednice tov. Josipu Lapajnetu. Proces je podal značajno sliko boja, katerega bije učiteljstvo na deželi z mračnjaško duhovščino, ki hoče imeti samo prezpogojno poslušno, ne pa izobraženo ljudstvo.

Zgodovina procesa je na kratko sledeča: Leta 1920. so v Cerkljah preuredili t. zv. „hribovsko šolo", kjer se je poučevalo samo poleti enkrat na teden, v poseben oddelek z lastno učno močjo, s čemer nekateri starši niso bili zadovoljni. Obrnili so se za pomoč h kaplanu Turku, ki jim je z veseljem vodil rekurze in jih še podžigal v protišolskem delovanju. Sklical je tudi več sestankov in na enem se je grozilo nadučitelju Lapajneju, da ga ustrelc. Stvar je prišla pred sodišče in le Lapajnejevi miroljubnosti so se imeli takratni krivci zahvaliti, da jih ni doletela zaslužena kazen.

Učiteljski zbor cerkljanske šole pa je pod vodstvom nadučitelja Lapajneja, svest si svojih stanovskih dolžnosti in vzvišenega poklica, predlagal, naj se tudi dvorazredna dekliška in trorazredna deška šola združite in razširite v šestrazrednico. Takratni župan kmet Koritnik se je, dasi klerikalec, osebno z vso vnemo zavzel za razširjenje šole in podpiral učiteljski zbor v njegovem stremljenju, ki je bilo samo v prid šolski mladini. Ne tako duhovščina! Ta je napela vse sile, da bi se načrt ne udejstvil in uprizarjala vse mogoče proteste, kolikor jih pač zmorejo podeželne uprave. A zaman. Višji šolski svet je preosnovo odobril in duhovščina je bila osramočena. Da izbriše madež, je bilo treba seveda očrniti nadučitelja Lapajneja. Zato so dne 3. oktobra 1920 sklicali shod v zaprte prostore, da bi lahko nemoteno pljuvali na učiteljski stan. Da bi ljudstvo še bolj nahujskal proti razširjenju šole, je kaplan Turk na shodu nagromadil celo kopico laži. Pravil je, da bodo imeli kmetje večje stroške in da se bodo učenci še manj naučili, da bo vladal večji nered in da bodo frčala po zraku pisemčka itd. In to kljub temu, da so mu bile dobro znane naravnost vzorne razmere na šoli, kar je ponovno konstatiral tudi okrajni nadzornik Vilibald Rus iz Kranja. Kaplan je izustil predrzno laž, da ima Lapajne na mesec več plače, kakor vsi trije cerkljanski duhovniki, akoprav je približno ugotovljeno, da ima od obeh kaplanov vsak najmanje 70 000 letnih dohodkov, poleg prostega stanovanja in hrane, župnik pa 100 tisoč 250 kron in prosto stanovanje in 18 prašičev, 21 govedi in 2 konja, dočim je dobil nadučitelj s tremi člani družine meseca oktobra borih 2335 kron plače. Svoj hujskajoči govor proti učiteljstvu in razširjenju šole je zaključil kaplan Turk z besedami, v katerih je zborovalce indirektno pozivljal k šolski stavki, ki se je že naslednjega dne res tudi začela izvajati. Lapajne je nato kot vodja šole v svrho zaščite ugleda šole in učiteljstva dva dni pozneje pozval kaplana Turka, naj pride zanesljivo na učiteljsko konferenco, da dokaže svoje **nesramne laži,** ki jih je govoril na shodu. A glej predrznost! Namesto, da se opraviči pri svojem šolskem šefu, je vložil kaplan proti Lapajneju zaradi imenovanega izraza tožbo. Prva razprava se je vršila v Kranju. Lapajne je doprinesel dokaz resnice, ki se mu je popolnoma posrečil. Sodnik je razsodil, da je kaplan v resnici govoril nesramne laži in je oprostil obtoženca. Kaplan je prijavil nato vzklic na deželno sodišče.

Zaslišanih je bilo 16 prič, med katerimi so silno klavrno vlogo igrali zlasti tudi na shodu navzoči klerikalni akademiki Matija Erzar, Andrej Kalan in Jože Bohinc in pa bogoslovci. **Niti eden se ni hotel spominjati, kaj je govoril kaplan.** Vedeli so le, da gre za boj proti razširjenju šole, a niti eden ni čutil potrebe, da bi kot izobraženec pojasnil ljudstvu njegovo zmoto in koristi, ki jih bo imela mladina od razširjenja zavoda. Zaslišavanje prič je podalo tako jasno sliko o zapeljevanju ljudstva, da je g. senatni predsednik sam občutil potrebo, da je vzkliknil: **„Vsak zabit Cerkljan bi moral vedeti, da more biti razširjenje šole mladini samo v korist!"** (Očividno je bil to odgovor na nesramen napad „Slovenca" o priliki prve vzklicne razprave z dne 28. oktobra 1921. ki je bila preložena, na sodnika v I. instanci, g. Avseca, ki je v razsodbi pripomnil, da je bil sklep občinskega odbora proti šoli očividno posledica pomanjkanja inteligence.)

Senat je pod predsedstvom dvornega svetnika g. Vedernjaka v polnem obsegu potrdil razsodbo prve instance in obsodil kaplana Turka v povračilo vseh stroškov, s čimer je dobil tov. Lapajne najlepše zadoščenje za svoje vneto šolsko delovanje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Učit. dr. za Ptuj: Prepozno došlo, je bil list že dotiskan.

Častni člani so povečini še nadalje včlanjeni v okr. uč. društvih in plačujejo enako članarino kot drugi.

Na Gorici: Osebnih izkazov v drž. pos. ne prinašamo v principu; drug predlog bomo uvaževali.

Okrajni šolski svet v Litiji bi po tolikem času že lahko zavrgel nemške šolske tiskovine in jih nadomestil z novimi, sedaj veljavnimi. V tem oziru se nam iz narodnega ozira ne zdi umestno štedenje.

Razpisi služb.

Štev. 4681 o. š. sv.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Na javnih osnovnih šolah kočevskega okraja se razpisujejo nastopne nadučiteljske in učiteljske službe v stalno namestitev:

1. Na enorazredni osnovni šoli v **Bosljivi Loki** mesto učitelja ali učiteljice.
2. Na petrazredni osnovni šoli v **Dolenji vasi** po eno mesto učitelja in učiteljice.
3. Na dvorazredni osnovni šoli v **Dragi** mesto nadučitelja.
4. Na trirazredni osnovni šoli v **Fara Vasi** mesto učitelja ali učiteljice.
5. Na dvorazredni osnovni šoli v **Kočevski Reki** mesto nadučitelja.
6. Na trirazredni osnovni šoli v **Koprivniku** mesto nadučitelja in mesto učitelja ali učiteljice.
7. Na trirazredni osnovni šoli v **Mozlju** mesto učitelja ali učiteljice.
8. Na šestrazredni deški osnovni šoli v **Ribnici** tri mesta učiteljev. Prednost imajo prosilci, ki so usposobljeni za pouk v obrtnih nadaljevalnih šolah.
9. Na dvorazredni osnovni šoli v **Štalcarjih** mesto učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložé do dne

31. januarja 1922.

po predpisani službeni poti pri podpisanem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Kočevju,
dne 23. decembra 1921.
Predsednik:

Odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.
Last in založba UJU — poverjeništva Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Učimo se srbohrvaščine!

V ta namen nam bo najbolje služilo dr. Josipa Menceja

Kratka srbska gramatika in čitanka,

ki jo je založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani in se dobiva v knjigarni Učiteljske tiskarne komad po 9 kron.

Izšle so:

„Narodne himne in domorodne pesmi za mladino".

Priredil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani.
Cena 5 K. Dobe se v Učiteljski knjigarni.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

UČITELJSKA KNJIGARNA v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Šolski list.
Na razpolago je samo še 2. štev. III. stopnje . . . . . D 3.50

K. Wider Moje prvo berilo. Sedmi natisk vez. D 3·—

E. Gangl Druga čitanka. Vez. . . . . D 7·—

Pomočniška izkušnja za rokodel. obrte.
Spisal H. Podkrajšek. — Broš. . . . . D 3·50

Knjigovodstvo za ženske obrti.
Spisal H. Podkrajšek . . . . . D 12·—

Računstvo za ženske obrte.
Spisal H. Podkrajšek. . . . . D 7·—

Prva srbska ali hrvatska čitanka
za slov. osnovne šole. Priredili Iv. Lésica, P. Lokovšek in dr. R. Molé D 6·—

Namen, razvoj in organ. obrt. strok. šolstva drugod in pri nas.
Spisal M. Presl, prof. na drž. obrt. šoli v Ljubljani, broš. . . . D 3·50

Na planine.
Spisal Pavel Kunaver. — S 16. slikami, vez. . . . . D 12·50

Zbirka važnejših novih naredb in odredb.
Spisal F. Fink . . . . . D 5·—

Imenik
šolskih oblastev, osnovnih, meščanskih (strokovnih), srednjih šol, liceja in učiteljišča v Sloveniji po stanju šol. leta 1920/21. . . D 10·—